

Alkotásom egy rövidfilm, mellyel a rend és káosz kapcsolatát szeretném körbejárni a következő nézőpont szerint:

Engem a renddel és a káosszal kapcsolatban egyrészt a fizikai valóság, másrészt az emberi kapcsolatok, a lélek dinamikája érdekel.

Ha a kaotikus mozgások jelenségét, vagy az időjárást vizsgáljuk két dolgot állapíthatunk meg:

- A kezdetihez képest minél későbbi állapotra vagyunk kíváncsiak, annál kevésbé tudjuk azt az állapotot előrejelezni. Minél pontosabbak a kezdeti értékek, annál távolabbra menően sikerül viszonylag pontos értékeket előrejelezni, de egy határon túl mindig elveszítjük a kontrollt a jövő felett, ami után már csak a káosz látszik, mivel képtelenek vagyunk tökéletesen leírni a kezdeti feltételeket.
- Bár a mai tudomány nem képes egy fizikai rendszer elemeit és azok tulajdonságait tökéletesen leírni (Heisenberg-féle határozatlansági reláció, mérési határok, ismeretlenség, stb...), ezek az elemek ettől még egy nagyon is tökéletesen működő rendszer részei, és pont abban áll a káosznak látszó viselkedésük kulcsa, hogy olyan végtelenül pontos rend szerint viselkednek, amelyben a befolyásoló tényezők értékeit sose fogjuk tudni végtelenül pontosan meghatározni.

Ebből kifolyólag szó szerint kiszámíthatatlan történések folynak a szemünk előtt. Ennek érdekessége, hogy nem csak a hétköznapi befogadó számára, hanem a természet törvényeinek ismeretében is kaotikusnak tűnik a rendszer a pontatlanságok miatt.

A világ működésének megismeréséhez a kutatók modelleket dolgoznak ki, hogy szimulálni tudják azt. Amennyiben ezek a modellek közel azonos eredményeket hoznak, mint a valós megfigyelések, akkor igazolódni látszik a modell és világ valódi működésének egybeesése. De nézzünk egy jól ismert példát:

Isaac Newton a mechanika alaptörvényeinek lefektetésével óriási előrelépést vitt véghez az általunk megfigyelt fizikai világ értelmezésében, megfigyelésében, viselkedésének leírásában, számításában, mely azóta is tökéletesen megállja a helyét... bizonyos korlátok között! Azonban a kutatásaink minél mélyebbre hatoltak, ahogy egyre pontosabb mérések elvégzésére lettünk képesek, rá kellett jönnünk, hogy a kozmikus és az atomi szinten történő jelenségekre nem illeszkedik a Newton-féle fizika. Einstein relativitáselmélete egy a Newtonéhoz hasonló ugrást jelentett, mely segít az emberi ésszel befogadható méreteken túli világ megértését. Ám a fizika

egyre fejlődő területein, mint a kvantummechanika, Einstein elmélete sem állja meg a helyét bizonyos jelenségek tekintetében.

Ez egy végtelennek látszó iterációs folyamat, melyben egyik elmélet váltja a másikat, egyik modell követi a másikat, egyre jobban közelítve a valós világ leképzéséhez. De többek között a már említett Heisenberg-féle határozatlansági reláció (mely szerint bizonyos fizikai mennyiségek egyidejű megismerhetősége egy adott pontosságon túl lehetetlen), valamint a méréseink pontosságának határai (lehetetlen a végtelenül pontos mérés) megakadályozzák, hogy egy olyan kép alapján próbáljuk megérteni a történéseket, ami az abszolút valóságot írja le. A gátló tényezők közé sorolható a megfigyeléssel a vizsgálat tárgyára történő közvetlen behatás is. Erre jó példa a kétrés-kísérlet, mely szerint egy darab elektron hullámként viselkedve két résen egyszerre áthaladva a rések mögötti ernyőn interferenciaképet alkot, ám ha detektorokkal meg akarjuk figyelni, hogy valójában melyik résen is haladt keresztül, akkor egyértelmű információk lesz róla, merre halad a részecske, de az interferenciakép és az elektron megfigyelni kívánt viselkedése elvész. Előre belátható, hogy tökéletesen sosem fogjuk tudni leképezni azt a világot amiben élünk azon a világon belül, amiben élünk. Mindazonáltal az is egyértelmű, hogy nem rendszertelen az a káosz, ami körülvesz minket, hanem egy olyan megismerhetetlenül bonyolult és aprólékos rendszer műveli ezt a káoszt, amit képtelenek vagyunk feltérképezni.

Ezek a szabályok nem csak az időjárásra és a fizikára érvényesek, hanem a mindennapi életünkre is. Az emberek többsége nem ismeri a pszichológia mélységeit, szabályszerűségeit. Ám aki tanulmányozza ezeket, rájön, hogy ezek a szabályszerűségek korán sem olyan egzakt dolgok mint a fizikai modellek. Sokkal kiszámíthatatlanabb, rengeteg ismeretlen tényező áll fenn, ami döntően befolyásolja a viselkedésünket, érzéseinket. Az ember minél inkább törekszik embertársai, és talán első sorban önmaga megismerésére, annál jobban látja milyen nehéz megmondani még önmagáról is, nem hogy más emberekről, hogy mit fog tenni, hogyan fog érezni, gondolkodni a jövőben. Pedig a lélektan szerint ez sem a véletlen játéka, mindennek oka van. Természetesen megvan a szabad akaratunk. De sose fogjuk olyan pontossággal ismerni a világot, az emberiséget, az ezeket magába foglaló és az ezeken belüli rendszereket, hogy előre tudnánk jelezni mi történik velünk, barátainkkal, kiket fogunk megismerni az elkövetkező években vagy napokban. Vagy hogy ki lesz az a Valaki, aki a többiekénél jóval nagyobb hatást fog gyakorolni az életünkre. És ha mi ketten – és a Rend is – úgy akarja, együtt maradunk...

A gondolatmenet vizuális kibontására szinte rögtön jött az ötlet. Egy rendszer, ami teljesen káoszszerűen viselkedik. A szobatársam révén (aki molekuláris bionikát tanul) ismertem meg a „Game of Life” sejtautomatát, amit John Conway, a Cambridge Egyetem matematikusa alkotott meg. A szisztéma alapja egy négyzetrácsos mező. A négyzetrács cellái (sejtek) élők vagy halottak lehetnek, ami körönként a következő szabályok szerint változik:

- A sejt túléli a kört, ha két vagy három szomszédja van.
- A sejt elpusztul, ha kettőnél kevesebb (elszigetelődés), vagy háromnál több (túlnépesedés) szomszédja van.
- Új sejt születik minden olyan cellában, melynek környezetében pontosan három sejt található.

Ezen rendszer változása burjánzó, organikus megjelenésű. kiváló alap egy kisfilmhez. A film története egyszerű, mindennapos, egy szövődő szerelem pillanatait mutatja be, de egy teljesen szokatlan szemszögből. Az őket körülvevő rendszer felől, amiben egyszer csak találkoznak, (aztán kergetik, keresik, megtalálják, kerülnek egymást, elhagyják, ismét megtalálják... az utat egymás felé).

Ugyanílyen játék volt a készítés során megtalálnom azokat a jeleneteket a rendszerben, amelyekbe be tudtam ültetni a két főszereplőt a történet cselekménye szerint. A képkockákat a „Golly” nevű program segítségével hoztam létre, melyben egy nagy területet töltöttem ki véletlenszerűen élő és halott sejtekkel. Ez után elindítottam az „élet játékot”, és a lepörgetett körökben kerestem a megfelelő szituációkat, amiket lementettem, és adott sejteket megszíneztem, amik a szereplőket képviselik. A címfeliratot is ugyanebben a rendszerben készítettem el. Kerestem egy pixelrendszerre épülő betűtípust, és az alapján kirajzoltam a Golly-ban a szöveget. Itt is elindítottam a köröket, amiktől a szöveg életre kelt, szétúszott. Ezeket a képkockákat visszafelé lejátszva kaptam meg a káoszból összeálló szöveg képét.

A film ritmikus, gördülékeny, vidám zenéje is tovább erősíti a monoton pontosságú tökéletes, fekete-fehér rend, és az általa létrejött kaotikusan életszerű látvány ambivalenciáját. A Waterfall című számot Jon Schmidt, a The Piano Guys zongoristája írta még 17 éves korában.

A létrejött alkotással sikerült megmutatnom egy kaotikusnak és kiismerhetetlennek tűnő, de e közben tökéletesen determinált rendszert. Ezt a rendszert felhasználtam mint életteret, párhuzamba hozva a gondolatmenet szerint általunk megélt világgal. Az élettér mechanikája, szabályrendszere és a történet játékossága meglepő kettősséget ad a filmnek, mely újszerű nézőpontból próbálja megfigyelni, bemutatni a hétköznapi valóságot.